

Theater

REPORTAGE DANTONS DOOD

Adelheid Roosen plukte bewoners uit volkswijken om ze de oversteek te laten maken naar de schouwburgen. Vanaf zondag zijn ze te zien in het stuk Dantons dood.

Door Nell Westerlaken

Volk op stand

Ze heten Dirk-Jan, Fatima, Fouad, Alex, Germaine, Hanny, Luciana, Mustafa, Ivanka, Saskia, Patrick, Rudy, Mohammed of Zorida. Ze zijn metselaar, huisvrouw, horeca-ondernemer, dj, schoonmaakster, werkloze, winkelbediende of kunstenaar, een enkeling belandde weleens in de marge. In hun verscheidenheid vormen ze het volk.

Vanaf zondag staan ze met Toneelgroep Amsterdam op enkele van de meest prestigieuze podia van het land, om te beginnen in de Amsterdamse Stadsschouwburg. Even maar, als zichzelf. Theatermaakster Adelheid Roosen plukte honderden bewoners uit volkswijken om ze, wat ze noemt, de oversteek te laten maken naar de schouwburgen, die bastions van *high culture*. Het volk hoeft op het toneel niets an-

Adelheid Roosen samen met de buurtbewoners die meedoen aan de opvoering van *Dantons dood*.

ders te doen dan zichzelf te blijven. Ze dragen hun eigen kleren, spelen niets, ze accentueren met hun aanwezigheid enkele scènes in het stuk *Dantons dood* van George Büchner, dat speelt tijdens de Franse Revolutie, de eerste grote revolutie van het volk.

Het is donderdagavond, het volk van Adelheid meldt zich bij de artiesten-ingang van de Amsterdamse Stads-

schouwburg. Repetitie. Ze komen met een busje, met de tram of op de fiets. 'Hè, lieverd, jij druipet ons allemaal nat', roept een Arabisch uitzienende man tegen een oudere deelnemer die binnenkomt in regenpak. De omhelzing is er niet minder hartelijk om. Er wordt gezoend, gelachen, armen om schouders geslagen. Even later staat de vrolijke meute in een oefenruimte een wandeling over het toneel te repetere-

ren. Sari's naast spijkerbroeken, hoofd-doeken naast hardrockshirts. De meesten hebben nooit een schouwburg van binnen gezien.

Roosen ronselde de deelnemers via het netwerk dat ze opbouwde tijdens eerdere projecten in volksbuurten met het door haar opgerichte platform Zina. Tijdens haar 'WijkSafari's' van 2012 en 2013 bracht ze het theaterpubliek tot in de huiskamers van volksbuurten. Bewoners werden acteurs, scooterjongens vervoerden de toeschouwers naar het volgende speeladres.

'Ter voorbereiding lieten we ons als theatermakers twee weken 'adopter' in die wijken: we sliepen er', zegt Roosen. 'Ik fietste toen weleens langs de plaatselijke schouwburg. Normaal is zo'n theater mijn tweede huis, maar nu keek ik vanuit het perspectief van de wijkbewoners en zag ik een onbetreedbaar gebouw. Ik realiseerde me dat veel mensen worden tegengehouden door angst, onbekendheid of verlegenheid over die drempel te stappen.'

Open met die instituten, meende ze: 'Ze zijn net zo publiek als een buurt-huis.' Roosen herkende in de schouwburgen haar Bastille. Ze besloot tot een bestorming met het volk: *De Oversteek*, een project dat meer dan symbolisch wil zijn. Haar mensen nestelen zich in het theater: ze blijven na afloop van de voorstelling slapen op het podium.

Door de ongepolijstheid waarmee de wijkbewoners op het toneel worden gebracht, met Vibratases en al, lopen ze als een realistische factor door de verbeelding van de theatermakers. De aanpak lijkt een extra laag aan te brengen in het stuk dat begint met de woorden van de revolutionaire leider Robespierre (Gijs Scholten van Aschat): 'Wat zij beschouwen

Gesluierde Monologen

De 'WijkSafari's' die Adelheid Roosen vorig jaar organiseerde in enkele volkswijken waren erg succesvol en kregen navolging in het buitenland. Het mede door Roosen opgerichte multiculturele theatergezelschap Zina bracht een repertoire van levensverhalen bij mensen thuis. Dit locatietheater werd mede gepresenteerd door Female Economy, het artistieke bureau van Roosen dat eerder geëngageerde theaterproducties maakte als de *Gesluierde Monologen*, in 2001. Hierin brengt Roosen de islamitische vrouw onder de aandacht volgens het concept van Eve Ensler's *Vagina Monologen*. De *Gesluierde Monologen* toeren sinds februari weer langs de Nederlandse theaters.

juist extra nadruk krijgt. Licht het gevaar van stigmatisering, van aapjes kijken, niet op de loer? Adelheid Roosen: 'Als je een bezoek brengt aan iemand die boven je staat in de sociale hiërarchie wordt het meestal 'succes' genoemd. Kijk je naar een groep die sociaal gezien beneden je staat, dan zou het aapjes kijken heten? Als iemand stigmatiseert, hoop ik dat hij of zij zich nu bewust wordt van dit mechanisme: 'Hé, in mijn hoofd gebeurt dat ook. Wat kan ik eraan doen?' Bij de WijkSafari's kreeg ik eveneens die vraag over aapjes kijken. Ik gaf dan als antwoord: zou je mij deze vraag ook stellen als ik twintig mensen bij Beatrix op de thee zou brengen?'

'Het was spannend en soms zelfs eng', zegt Ferdousi Akhter (36) uit de Indische buurt in Amsterdam. Zojuist heeft Danton (Hans Kesting) tijdens de repetitie een hartstochtelijke monoloog gehouden waarbij Akhter zijn focuspunt was. Regisseur Johan Simons heeft enkele personen uit het volk geselecteerd die wat langer op het toneel zullen zijn en die soms een kleine handeling verrichten - Akhter is een van hen.

Het ging goed, Akhter bleef onbevangen de blik van de acteur vasthouden en de regisseur is tevreden. 'Wat kun jij mooi kijken, zeg', complimenteert Simons haar, en tegen niemand in het bijzonder: 'Een mooie open blik. Er ligt iets van kritiek in, maar op zo'n manier dat je nog niet weet welke kant het uitgaat. Prachtig.'

Hij heeft zich eerst even 'stilgehouden', zegt Simons, toen Roosen kwam met het verzoek om 'haar' *Oversteek* te combineren met 'zijn' *Dantons dood*. 'Vrij snel daarna heb ik gezegd dat we het maar moesten doen. In het stuk gaat het vaak over het volk, dus *why not*. Het is buitengewoon interessant om dat volk dan ook te laten zien. Een gok? Elke voorstelling is een gok, maar dit stuk is sterk genoeg om de aanwezigheid van de wijkbewoners te kunnen hebben. De teksten zijn vele malen gro-

ter dan de regisseur, de acteurs en ieder ander op het podium.'

Het is een intellectueel stuk, benadrukt Simons, die *Dantons dood* afgelopen seizoen ook regisseerde bij de Münchner Kammerspiele, waar hij intendant is. Met zijn bewerking wil hij vragen opwerpen over de wenselijkheid en haalbaarheid van een revolutie in de 21ste eeuw. Hij heeft de groep een beknopte uitleg gegeven. Roosen en haar assistenten zijn in verdere sessies dieper ingegaan op het script, waarin ook gedachtgegoed van denkers als Peter Sloterdijk en Michel Houellebecq is verwerkt.

Komt de intellectuele lading aan bij de wijkbewoners? De Koordische Joan Baban (42): 'Voor mij is het belangrijk dat we worden opgemerkt, misschien ook door mensen die ons op straat voorbijlopen.' Voor haar vlucht uit Irak stond ze op het toneel in Bagdad. Roosen: 'Fatma, een deelneemster, kwam tot de conclusie dat ze voordien altijd maar binnen zat. Ze heeft zich voorgenomen vaker naar buiten te gaan. Dat is haar revolutie. En dat is mooi.'

Met de broederschap zit het wel goed. In van huis meegebracht nachtgoed helpt het volk elkaar matrasjes uit te rollen om de Bühne in te nemen die normaal is voorbehouden aan de elite. Roosen raakt elke keer ontroerd als de deelnemers in grote groepen binnenwandelen voor de repetitie. 'Dat bolwerk, de acteurs, het podium, de wijkbewoners, de tekst - het is zo prachtig dat we voor een moment in de tijd door elkaar heen wandelen en ons daarvan heel intens bewust zijn.'

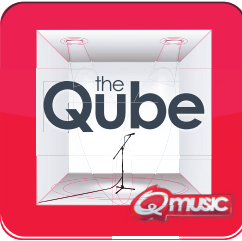
Dantons dood 9 t/m 19/2, Stadsschouwburg Amsterdam. Daarna tournee t/m 13/4. Tga.nl. Voor het project **De Oversteek** van Zinaplatform/Female Economy kan ook publiek zich opgeven om op het podium te blijven slapen. Zinaplatform.nl

ADVERTENTIE

Q-MUSIC BRENGT ARTIESTEN LIVE EN DICHTBIJ IN DE INTIEME SETTING VAN THE QUBE.

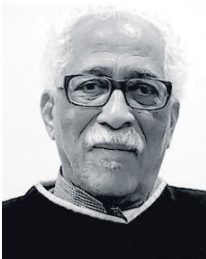
Luister naar Q-music op 100.7 fm of via Q-music.nl en hoor hoe jij toegang wint tot het Qube met Bastille.

★ MEIKINA VAN INGEN (49)

Vrijwilligster bij de voedselbank, Amsterdam-Noord

'Ik ben lid van de kerngroep, de twintig mensen die meegaan naar alle voorstellingen. In elke stad komen er tachtig bewoners bij. Via het project Kerk en Buurt, waar je eens per week kunt eten, kwam ik in contact met Adelheid. Ik dacht: ik ben bijna 50, nu moet ik het doen. Ik zie het als een kans om nieuwe ervaringen op te doen. Het is in elk geval beter voor je dan de Jellinek. Zo'n groep mensen die allemaal uit hun eigen patroon zijn gestapt, dat is geweldig. Mijn dochter van 18 vindt het prachtig dat ik ga reizen en op andere plaatsen blijf slapen. Op het podium van het theater nog wel.'

★ MAX PERRI (78)

Gepensioneerd scheepsbouwer Kanaleneiland, Utrecht

'Ik noem Kanaleneiland weleens Kameleneiland omdat er zo veel Turken en Marokkanen wonen. Maar soms ben ik zelf ook Turk of Marokkaan hoor, al ben ik geboren in Paramaribo. Het maakt niet zoveel uit waar je vandaan komt. Het leuke van *De Oversteek* is dat je andere ideeën opdoet, andere culturen ontmoet. Het kwam op mijn weg en ik heb het met beide handen aangepakt. Ik woon alleen en heb drie kinderen, vier kleinkinderen en twee achterkleinkinderen. De meesten komen kijken. *Dantons dood* is een mooi stuk. Vooral de pikante scènes, want die zitten er ook in hoor, hahaha...'

★ FERDOUSI AKHTER (36)

Vrijwilliger bij Zina Indische buurt, Amsterdam

'Via Zina (multicultureel theaterplatform van onder anderen Adelheid Roosen, red.) heb ik meegewerkt aan theaterprojecten in mijn wijk. Zeventien jaar geleden zijn mijn man en ik uit Bangladesh gekomen en ik vond het daar altijd fijn te dansen en te zingen. Wij zijn moslims, maar mijn man vindt het heel goed dat ik dit doe, ook dat ik blijf slapen in andere steden. Het is de eerste keer dat ik niet bij mijn familie slaap. Mijn drie kinderen zitten op het gymnasium. Ik vond dit project een beetje eng, maar mijn dochter zei: mam, jij kunt dit, jij hoeft niet bang te zijn. Nu zijn ze trots op me.'